

Boriss Cilevičs: Saeimas deklarācija par notikumiem Igaunijā - atbalsts vai lāča pakalpojums?

---

*Boriss Cilevičs, 9. Saeimas deputāts
("Saskaņas Centrs")
14. maijs 2007 04:50*

Atšķirībā no daudziem kolēģiem, kuri piedalījās Saeimas debatēs par deklarācijas "Par atbalstu Igaunijai" projektu, es noteikti nepiedalos sacensībās, ko kolēģis J. Dobelis nosauca par "konkursu par visnacionālāk noskaņotā deputāta balvu". Tāpēc varu atļauties brīvi izteikties par šo sāpīgo tēmu.

Mans galvenais jautājums ir šāds: **ko** mēs atbalstām un **kā** mēs atbalstām?

1. Sākotnējais "JL" sagatavotais projekts rosināja "paust visu atbalstu Igaunijas valdībai". Savukārt Ārlietu komisijas alternatīvais variants jau paredzēja, ka Saeima "pauž atbalstu Igaunijas Republikai". Rodas iespaids, ka pastāv vienota Igaunijas tautas nostāja, ko mēs atbalstām.

Bet attiecībā uz problēmu pirmsākumu, t.i., lēmumu pārvietot "Bronzas kareivi", tā nemaz nav. Likums, kas izveidoja tiesisko bāzi pieminekļa pārcelšanai, tika pieņemts Igaunijas parlamentā (Riigikogu) tikai ar minimālu balsu pārsvaru. Savukārt lēmumu par pieminekļa pārcelšanu pieņēma vienpersoniski aizsardzības ministrs, kamēr vairāki citi valdības locekļi iebilda pret to¹.

Mēs zinām, ka ne tikai Igaunijas krievvalodīgais mazākums stingri iebilda pret šo pasākumu. Tallinas pašvaldība pat iesniedza pieteikumu tiesā, lai to apturētu. Igaunijas prezidentam arī bija savs, no valdības pozīcijas atšķirīgs viedoklis, bet viņš "bija spiests samierināties ar valdības pieņemto lēmumu"².

Vairāki vadošie Igaunijas zinātnieki, sociologi dažas dienas pirms notikumiem atklātā vēstulē aicināja valdību atteikties no pieminekļa pārvietošanas plāniem³ un brīdināja par tieši tādām sekām, ko arī sagaidījām⁴.

Tātad, ko mēs atbalstām? Igaunijas premjera partiju? Vai tas nenozīmē iesaistīšanos Igaunijas iekšējās politiskajās spēlēs, iejaukšanos kaimiņvalsts iekšējās lietās?

2. Notikumi Igaunijā skaidri izgaismoja visai nopietnas sabiedrības integrācijas problēmas šajā valstī. Šie notikumi ļoti atgādina nesenās sadursmes Parīzē un citās Eiropas pilsētās. Vai arī tur meklējama "Maskavas roka"? Tallinā un Igaunijas ziemeļaustrumos notikušās sadursmes ir valsts integrācijas politikas rezultāts. Tās politikas, kura uzsver vienīgi valodas un etnisko aspektu. Tajā pašā laikā integrācijas sociālais aspekts atstāts novārtā, un tas arī noveda pie plašas jaunatnes marginalizācijas un padarīja to par eksplozīvu faktoru. Lielākā nekārtību dalībnieku daļa ir jauni, neatkarības gados Igaunijā izauguši cilvēki - daudz reklamētās valsts integrācijas politikas produkts.

Vai valdība, pieņemot lēmumu pārvietot pieminekli, neprognozēja sekas? Vai - apzināti gāja uz tām, lai nostiprinātu savas pozīcijas? Krievijas pilnīgi prognozējamā reakcija palīdzēja premjeram Ansipam sasniegt šo mērķi, nostiprināties iekšpolitiski un ārpolitiski. Taču vienlaicīgi valdības rīcība – pēc R. Ķīļa vārdiem, "identifikācijas totēmu" aizskaršana⁵ - uzspīdzināja trauslo sabiedrisko mieru Igaunijā. Vai mēs tieši tādu rīcību atbalstām? No deklarācijas taču skaidri izriet, ka Latvijas Saeima uzskata: Igaunijas valdība rīkojās nevainojami. Vai tomēr nevajadzētu visām pusēm, arī Igaunijas valdībai uzņemt savu daļu atbildības? Mums nevajadzētu Saeimas deklarācijā kritizēt kaimiņvalsts valdības rīcību, bet nav par ko arī slavēt.

Šādas deklarācijas pieņemšana ir lāča pakalpojums Igaunijai. Par to iestājas tieši tie deputāti, kas, šķiet, sapņo, lai arī Latvijā notiktu kaut kas līdzīgs Igaunijas traģēdijai.

3. "Saskaņas Centra" frakcija uzskata, ka "Jaunā laika" un TB/LNNK centieni solidarizēties ar Igaunijas valdību ir vērtējami kā mēģinājumi importēt no Igaunijas negatīvos procesus, kas noveda pie traģiskām sekām. Mēs nevaram nesalīdzināt Latvijas un Igaunijas integrācijas pieredzi. Pēc Igaunijas notikumiem mums jāuzdod sev jautājums: vai viss ir kārtībā arī mūsu pašu mājās?

Vēl tikai pirms dažiem gadiem "Jaunā laika" premjers Einars Repše noraidīja jebkādu dialoga iespēju ar mazākumtautību izglītības reformas oponentiem, paziņojot, ka "ar valsts ienaidniekiem" nerunājos. Repšes kungs ar vieglu roku ierakstīja Latvijas ienaidniekos tūkstošiem nepilngadīgo jauniešu, kuri mēģināja miermīlīgi izskaidrot valdošajam vairākumam savu viedokli. Nu jau Repše sen vairs nav valdības vadītājs, nedz pat arī savas partijas līderis. Bet "Jaunais laiks" diemžēl turpina to pašu politiku.

Mēs Latvijā esam izvairījušies no sadursmēm. Valstī valda nosacīts miers. Un vairums Latvijas politiķu negrib pamanīt daļas krievvalodīgo jauniešu sociālās atstumtības problēmu. Nacionālradikāļi gan Igaunijā, gan Latvijā vēlas starpetniskas problēmas risināt no spēka pozīcijām. Tā ir ļoti bīstama nostāja.

Klausoties dažu kolēģu, piemēram, V. Lāča kunga runas debatēs par deklarācijas projektu, man rodas sajūta: viņi ļoti grib turpināt karu. Lāča kunga karš ir sen un neatgriezeniski zaudēts. Pieņemot deklarāciju, diemžēl koalīcijas partijas, kas sākumā šķiet, centās ieņemt daudz maz līdzsvarotu un pragmatisku pozīciju, ātri pakļāvās "Jaunā laika" un TB/LNNK populistiski nacionālistiskai šantāžai.

4. Uzskatu, ka, mēs varam atbalstīt Igauniju, varam palīdzēt mūsu kaimiņiem un draugiem - bet pavisam savādāk. Ja mēs Latvijā spēsim praksē parādīt, ka, neskatoties uz visām grūtībām, uz visām problēmām ar kaimiņvalstīm, tomēr ir iespējams veidot Baltijas valstīs daudzveidīgu, iecietīgu, iekļaujošu un saliedētu sabiedrību - tas būtu patiess atbalsts kaimiņiem.

"Saskaņas Centra" frakcija uzskata, ka vajadzētu nevis pieņemt kārtējās deklarācijas, bet veikt Igaunijā notikušā konflikta cēloņu rūpīgu analīzi, izvērtēt, cik efektīva ir integrācijas stratēģija Latvijā un arī mainīt valsts politiku pret mazākumtautībām.

Diemžēl Saeimas vairākums kārtējo reizi neieklausījās nu jau bijušā Francijas prezidenta Ž. Širaka draudzīgajā padomā - un palaida garām labu iespēju paklusēt...

¹ Skat.šeit

² Skat.šeit

³ Skat.šeit

⁴ Skat.šeit

⁵ "Diena", 2007.g. 3.maijā